

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Селянські господарства населення, як організаційна форма сімейного ведення сільськогосподарської діяльності, протягом тривалого часу відігравали суттєву роль не лише у забезпеченні населення нашої держави сільськогосподарською продукцією, а й у збереженні та примноженні звичаїв, традицій, матеріальної і духовної культури, самосвідомості, мовної тотожності тощо. Ведення цих господарств не лише дозволяє забезпечити потреби членів сім'ї у сільськогосподарській продукції та отримати додатковий дохід за рахунок продажу її решток, а і є своєрідним джерелом упевненості у майбутньому і страховим заходом у випадках змін в оточуючому середовищі.

Згідно юридичних аспектів функціонування селянських господарств можливо класифікувати за: засновниками і працівниками, формою власності та особливістю розподілу доходу (рис).

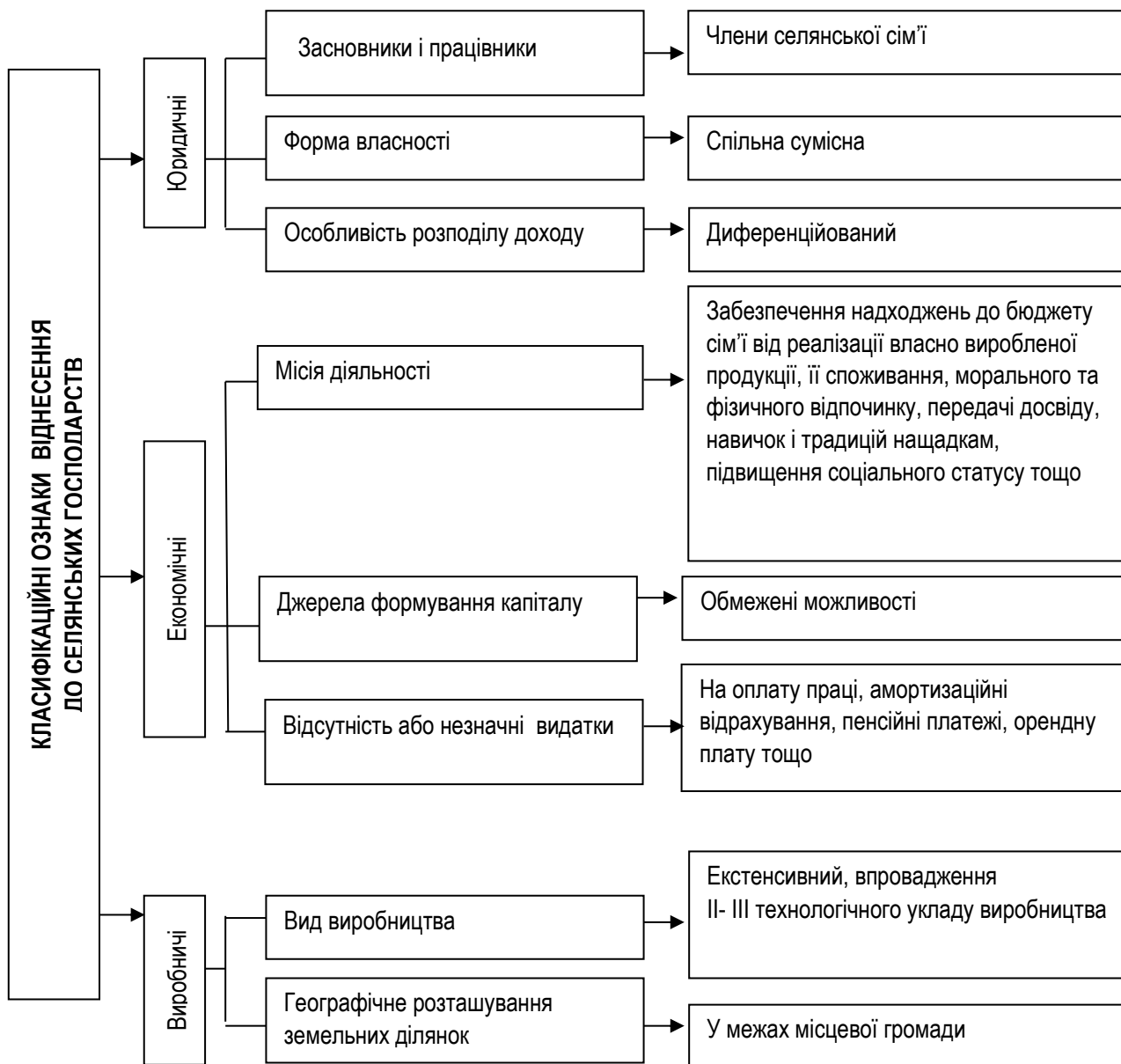

Рис. - Основні класифікаційні економіко-організаційні ознаки селянських господарств

Засновниками і працівниками у селянських господарствах є члени селянської сім'ї. При цьому діяльність цих членів може бути пов'язана із функціонуванням селянських господарств як у виробничій, так і у невиробничій сферах сільського господарства.

Окрім того, така діяльність може проводитися на непостійній основі, а до господарського процесу можуть також залучатися й наймані працівники.

Відповідно до статей 368 і 369 Цивільного Кодексу України усе майно селянських господарств належить до спільної сумісної власності, члени селянської сім'ї, які приймають участь у господарській діяльності, володіють, користуються і розпоряджаються ним спільно та майно, придбане в результаті, а також отриманні грошові кошти знаходиться у спільній сумісній власності членів селянської сім'ї.

За показником «особливість розподілу доходу» увесь отриманий економічний та інші ефекти розподіляються між членами селянського господарства диференційовано, відповідно до вкладу кожного члену у отримання таких ефектів.

Згідно економічних аспектів селянські господарств можна класифікувати за трьома ознаками, а саме: місії діяльності, джерелам формування капіталу, відсутністю або незначних видатках.

Так, згідно місії діяльності, селянські господарства можуть створюватися з метою забезпечення членів селянської сім'ї власною сільськогосподарської продукцією, морального або фізичного відпочинку, передачі досвіду, навичок і традицій нащадкам, підвищення соціального статусу тощо. При цьому, ефект від діяльності таких господарств визначається не лише матеріальними, а й іншими здобутками чи надбаннями. Такі ефекти створюються у селянських господарствах, члени яких забезпечені необхідними ресурсами для ведення нормальної життєдіяльності, отримують необхідні ресурс, передусім фінансові, з інших джерел й надають перевагу отриманню відповідних духовних, оздоровчих, соціальних та інших надбань.

За «джерелами формування капіталу» селянські господарства відносяться до домогосподарств з обмеженими можливостями у забезпеченості земельними, трудовими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами. Формування капіталу селянських господарств, в основному, відбувається за рахунок фінансових і майнових внесків, а також трудового вкладу членів домогосподарств, що й обумовлює порівняно незначні можливості цих господарств щодо реалізації запланованих інвестиційних проєктів. При цьому залучення додаткових ресурсів з інших джерел є ускладненим і, в основному, забезпечується за рахунок родинної чи сусідської взаємодопомоги, або незначних за обсягами запозичень.

Обсяги видатків, пов'язаних з діяльністю господарств, порівняно з іншими сільськогосподарськими або іншими суб'єктами підприємницької діяльності, є незначними, а деякі видатки – навіть відсутні. Так, селянські господарства не несуть видатки, пов'язані з пенсійними відрахуваннями й оплатою праці членів селянської сім'ї. Окрім того, селянські господарства не нараховують амортизаційні відрахування і не сплачують податку на прибуток, а також інші встановлені для сільськогосподарських підприємств платежі.

Згідно показника «виробничі аспекти» селянські господарства можливо також класифікувати за трьома ознаками, а саме видом виробництва, географічного розташування земельних ділянок, а також площі використання земельних ділянок.

Отже, враховуючи специфічні особливості діяльності селянських господарств, їхню місію, а також цільове використання земельних ділянок селянські господарства доцільно класифікувати за масштабом виробництва, а саме

- товарні господарства – частка надходжень від продажу та споживання власно виробленої сільськогосподарської продукції складає понад 85 % загального обсягу бюджету селянської сім'ї;
- малотоварні господарства – частка надходжень від продажу та споживання власно виробленої сільськогосподарської продукції складає від 50 до 85 % загального обсягу бюджету селянської сім'ї;
- нетоварні господарства – частка надходжень від продажу та споживання власно виробленої сільськогосподарської продукції складає до 35 % загального обсягу бюджету селянської сім'ї.